

SCIENTIFIC DISCUSSION

VOL 2, No 47, (2020)

Scientific discussion
(Praha, Czech Republic)

ISSN 3041-4245

The journal is registered and published in Czech Republic.

Articles are accepted each month.

Frequency: 12 issues per year.

Format - A4

All articles are reviewed

Free access to the electronic version of journal

- **Chief editor:** Zbyněk Liška
- **Managing editor:** Štěpán Kašpar
- Leoš Vaněk (Metropolitní univerzita)
- Jarmila Procházková (Univerzita Karlova v Praze)
- Hugues Bernard (Medizinische Universität Wien)
- Philip Brinkerhoff (Universität zu Köln)
- Zofia Jakubowska (Instytut Stosunków Międzynarodowych)
- Łukasz Woźniak (Uniwersytet Warszawski)
- Petr Novikov — Ph.D, Chair of General Psychology and Pedagogy.
- Daniel Skvortsov — Ph.D., assistant professor of history of medicine and the social sciences and humanities.
- Lyudmila Zhdannikova — PhD in geography, lecturer in social and economic geography

Edition of journal does not carry responsibility for the materials published in a journal.

Sending the article to the editorial the author confirms it's uniqueness and takes full responsibility for possible consequences for breaking copyright laws

«Scientific discussion»

Editorial board address: Korunní 1151/67, 130 00 Praha 3-Vinohrady

E-mail: info@scientific-discussion.com

Web: www.scientific-discussion.com

CONTENT

SECTION OF HUMANITARIAN AND PHILOLOGICAL SCIENCES

Nikolaeva E. INFORMATIONAL AND EDUCATIONAL PROJECTS IN THE ESP COURSE BASED ON SPECIALIZED INTERNET- SITES.....	3	Veksler A. HEINRICH SCHLIEMANN - PIONEER OF SCIENTIFIC COMMUNICATION	8
Samadov E. FORMATION NORMS OF SIMPLE SENTENCES AND EXAMINATION OF ISSUES RELATED TO WORD ORDER IN THE SENTENCE.....	4	Mikulets L. EVALUATION OF QUALITY OF STUDENTS' LIFE OF THE MEDICAL STUDENTS.....	12
		Ryabinina M., Kochubey T. MANIPULATIVE INFLUENCE IN SOCIO-PEDAGOGICAL ACTIVITIES	16

SECTION OF SOCIAL AND ECONOMIC SCIENCES

Kolodych D. ETHNICAL AND PSYCHOLOGICAL FEATURES OF TEENAGERS' INFORMAL SOCIALIZATION	21	Podolianchuk O. THE MAIN DOMINANTS OF ACCOUNTING AND TAXATION ORGANIZATION ON FARMS	38
Zhdanov A. THE PECULIARITY OF THE SYSTEM OF LOCAL SELF- GOVERNMENT IN RESORT CITIES KRASNODAR REGION.....	26	Tkachenko A. THEORETICAL APPROACHES TO THE CLASSIFICATION OF CASH-VALUE LIFE INSURANCE	45
Kraev D., Agafonova N. CURRENT ASPECTS OF THE CONSTITUTIONAL FOUNDATIONS OF CIVIL SOCIETY.....	32		

Автор считает также, что в целях укрепления конституционных основ народовластия и повышения эффективности норм избирательного права целесообразно рассмотреть вопрос о принятии Избирательного кодекса РФ.

Формирование гражданского общества невозможно без высокого уровня его культурного и духовного развития. Любое цивилизованное государство должно быть заинтересовано в повышении интеллектуального потенциала общества, сохранении духовно-нравственного наследия и культуры нации и народа. От уровня культуры духовной и образования каждой личности зависит показатель культуры общества. Чем выше этот показатель, тем стремительнее развивается общество, преобразуясь в гражданское.

Образование играет особую роль в формировании духовно-культурной сферы гражданского общества. Право на него закреплено и в национальном, и в международном праве.

Таким образом, можно сделать вывод о том, становление и развитие гражданского общества, которое является основой и предпосылкой подлинно правового государства невозможно только при условии достижения высокого социально-экономического и духовно-культурного развития, функционирования общественных институтов, существующих в рамках демократического конституционного строя, обеспечивающего подчинение государства праву, а также социально ориентированной рыночной экономики. Становление гражданского общества непосредственно связано с обеспечением прав и свобод человека и гражданина, соблюдением и единообразным применением Конституции РФ и федеральных законов на всей территории страны, повышением социально-экономического уровня

жизни, духовно-культурным развитием. Этот процесс невозможен без достижения высокого уровня правового сознания и правовой культуры должностных лиц государственного аппарата и граждан, обеспечения режима законности и правопорядка во всех сферах общественных отношений.

Список литературы

1. Конвенция о защите прав человека и основных свобод ETS N 005 (Рим, 4 ноября 1950 г.) (с изм. и доп. от 21 сентября 1970 г., 20 декабря 1971 г., 1 января 1990 г., 6 ноября 1990 г., 11 мая 1994 г.)
2. Международный пакт об экономических, социальных и культурных правах (Нью-Йорк, 19 декабря 1966 г.)
3. Хартия экономических прав и обязанностей государств (Принята 12.12.1974 Резолюцией 3281 (XXIX) на 2315-ом пленарном заседании 29-ой сессии Генеральной Ассамблеи ООН)// Действующее международное право. Т. 3.- М.: Московский независимый институт международного права, 1997. С. 135 - 145.
4. Глухарева А.К. Конституционно-правовые основы представительного характера гражданского общества в России // Конституционное и муниципальное право. – 2007. № 10. С. 25-31.
5. Данные сайта <https://sudrf.ru/> (дата обращения 01.09.2020).
6. Калашников С.В. Конституционные основы формирования гражданского общества в Российской Федерации. Дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.02.-М.: РГБ, 2003. С. 90.
7. Послание Президента РФ Федеральному Собранию от 15.01.2020 // Парламентская газета. 2020. - № 2.

ОСНОВНЫЕ ДОМИНАНТЫ ОРГАНИЗАЦИИ УЧЕТА И НАЛОГООБЛОЖЕНИЯ ФЕРМЕРСКИХ ХОЗЯЙСТВ

Подольничук Е.А.

*кандидат экономических наук, доцент,
заведующая кафедрой учета и налогообложения в отраслях экономики
Винницкого национального аграрного университета*

THE MAIN DOMINANTS OF ACCOUNTING AND TAXATION ORGANIZATION ON FARMS

Podolianchuk O.

*Candidate of Economic Sciences, Associate Professor,
The head of the department of accounting and taxation in the fields of economics
Vinnytsia National Agrarian University*

Аннотация

Исследованиями доказано, что избранный тип хозяйствования влияет на выбор фермерским хозяйством системы налогообложения и учета. Изучение действующих нормативных документов, которыми определены варианты формы учета для фермерских хозяйств. Предложено на законодательном уровне разработать практические рекомендации по избранию форм бухгалтерского учета фермерскими хозяйствами с учетом таких критериев как: размер (большое, среднее, малое, микропредприятий), система налогообложения (общая, упрощенная), статус плательщика (плательщик налога с доходов физических лиц, плательщик единого налога), организационно-правовой формы (юридическое лицо, физическое лицо).

Abstract

The research has shown that the chosen type of management influences the choice of farming system of taxation and accounting. The effect of current regulations, which identify options for accounting for farms, has

been studied. It is proposed to develop at the legislative level practical recommendations for the choice of accounting forms on farms taking into account such criteria as size (large, medium, small, microenterprise), taxation system (general, simplified), status of payer (personal income taxpayer, payer single tax), subject (legal entity, individual).

Ключевые слова: форма учета, фермерские хозяйства, налогообложение.

Keywords: form of accounting, farms, taxation.

The activities of agricultural enterprises have a number of features that affect their functioning as a whole and as individual elements of the management system. Conventionally, the factors influencing the activities of agricultural enterprises can be divided into internal and external. Among the external factors are important natural and climatic conditions, state policy, the activities of financial institutions, the sectoral structure of the region and more. The internal ones include those that characterize the ability of the enterprise to influence independently the efficiency of its production and competitiveness, namely organizational structure, industry, logistics, innovation processes, human resources and more. At the same time, it is possible to assess these factors of influence, forecast the prospects and determine the risks of activity only if there is adequate information support of the management system. Therefore, one of the criteria for managing a modern enterprise is the maximum satisfaction of management at various levels with useful information.

The studies have shown [5, p. 80], that it is accounting as a source of information aimed at performing many tasks in the enterprise management system, but the most important are:

1. In the operational and permanent collection and processing of information on production and economic, commercial, financial, investment and other activities;
2. In providing interested users with useful information about the financial condition and results of the enterprise.

Thus, it can't be argued that one of the most important management tasks in the enterprise, which will have a significant impact on the quality of management decisions - is a properly organized accounting process and a balanced choice of its form.

Theoretical and practical issues of accounting in farms are the subject of research by many authors, in particular: Koval N.I. and Gudzenko N.M. [7], Sadowska I.B., Babich I.I. and Nagirska K.E. [10], Pidoprigora I.V. [3], Yu.M. Nesterenko Yu.O. [2], Len' V.S. [1] and others.

However, they focus on the general aspects of farm accounting or individual accounting objects. The question of options for choosing the form of accounting by different farms is poorly studied.

The purpose of the study is to reveal the features of the formation of the accounting system of farms of different types.

According to the Law of Ukraine "On Farming" [9], farming is a form of entrepreneurial activity of cit-

izens who have expressed a desire to produce marketable agricultural products, process them and sell them for profit on land provided to them in ownership or use, including for rent, for farming, commodity agricultural production, personal farming.

We believe that the definition of a farm is based on the category of agricultural commodity producer. It is because of compliance with the criterion of agricultural producers, the order of establishment and operation of the farm is subject to a number of legal documents, including rules on the specifics of the creation and termination of activities, the choice of taxation and accounting, land use and state support.

Among the main organizational and economic conditions that affect the functioning of farms can be divided into three groups: I - organizational initiative; II - economic independence; III - legislative norms [6, p. 338].

Organizational initiative characterizes their own initiatives related to the creation of the economy: free choice of activities; own risk and responsibility for business results; self-interest in positive business results; self-sufficiency, profitability, self-financing, etc. [6, p. 338].

Economic independence is associated with the independence of the economy as a producer and as a consumer: free choice of partners and forms of relations with them; setting prices for manufactured products; foreign economic activity; disposal of income at its discretion. However, there are factors that limit the activities of farms: demand for products and services; availability of own resources; financial constraints; seasonality of production; inflation; requirements for product quality and safety [6, p. 338].

Legislation and modern realities of agrarian reform significantly affect the peculiarities of the functioning of farms in Ukraine [6, p. 338].

Taking into account the norms of the Tax Code of Ukraine and the Law of Ukraine "On Farming", we can distinguish four types of economic entities: 1) farm - a legal entity; 2) farm - a natural person-entrepreneur; 3) family farm - a legal entity; 4) family farm - a natural person-entrepreneur [6, p. 338].

Organizational and legal forms of farms, listed in table 1, position the variety of methodological features of the organization of accounting and the formation of accounting policies, which requires new approaches to the application of professional accounting judgment. Also multivariate are the systems of taxation of transactions, which depend on the affiliation of farms to a certain organizational and legal form.

Table 1

Organizational and legal forms of farms			
№	The content of the organizational and legal form of farming	Constituent document	The basis of the Law "On Farming"
1	farm - a legal entity	Regulations	§ 4 of Art. 1
2	farm - an individual-entrepreneur without the status of a legal entity	Agreement (Declaration) on the establishment of a farm	§ 4 of Art. 1
3	family farm - a legal entity	Regulations	§ 5 of Art. 1
4	family farm without the status of a legal entity	Agreement (Declaration) on the establishment of a farm	§ 5 of Art. 1

Source: [10, c. 47]

In practice, there are quite ambiguous situations of creation of farms, which are characterized by inconsistency of the constituent documents and organizational and legal form. Such misunderstandings make it impossible to carry out any transactions in their business activities, as well as in the organization of accounting, the choice of taxation system and the formation of accounting policies [10, p. 47].

It should be noted that a farm is a structure that, in terms of capacity, includes the possibility of using various organizational forms of private, family and hired labor. We are dealing with a qualitatively new formation, characterized by the provision of private property and land. That is, labor, property, and management are integrated into one person (family). This combination of different functions in one person is the basis of the organization of production; the possibility of using family potential, taking into account consolidating factors, interests and goals; the presence of an informal leader, the implementation of control rights of the owner-manager. However, it should be noted that strong farms are also formed, which use hired labor [7, p. 11].

Investigating the practice of accounting and taxation of farms by scientists [10, p. 48] proposed an approach to their grouping depending on the characteristics of certain areas.

First, as a rule, its owner or one of the members of the farm conducts accounting in a farm, but these people are not well at accounting. Considering it, accounting in the farm should be as simplified as possible [10, p. 48].

Secondly, the farm is characterized by the implementation of certain specific business operations, which are carried out infrequently at other enterprises. The founders of the farm mostly contribute to the capital not property, but only the right to use it, including the right to own and use land, buildings, structures, equipment, as well as other property rights owned by members of the farm. Members of the farm are paid not wages, but a certain share of the income received by the farm. Such transactions require correct documentation, assessment, choice of taxation method and reflection in accounting. A competent and balanced approach to solving these issues is possible provided the use of professional accounting judgment [10, p. 48].

Third, farms are by nature agricultural entities. When organizing accounting, they have the right and, at the same time, are obliged to take into account the agricultural specifics and possible tax benefits [10, p. 48].

Fourth, no unified scientific and methodological approaches to the definition and calculation of economic indicators - revenue (income), costs, financial results, etc. have been developed. Management irrelevant and relevant expenses deserve special attention. There is a need to identify them and systematize them into groups for the possibility of practical application by farm staff of different levels of qualification. These fundamental features form the accounting specifics inherent in farms [10, p. 48].

All other, non-specific operations are displayed in the generally established order [10, p. 48]. The above indicates that the choice of form of accounting by the farm is a complex issue, the solution of which requires consideration of various factors regarding the peculiarities of their activities.

The results of their own research show [6] that the chosen type of management affects the choice of the farm system of taxation and accounting.

According to the norms of the Tax Code of Ukraine, farms can apply two options of taxation: the general system of taxation and the simplified system of taxation.

Simplified system of taxation, accounting and reporting provides a special mechanism for collecting taxes and fees, which establishes the replacement of individual taxes and fees to pay a single tax in the manner and under the conditions specified by the Tax Code of Ukraine, while simplified accounting and reporting [8].

The general system of taxation, accounting and reporting has a complex system of doing business in terms of accounting and reporting. However, it allows you to engage in any activity and there are no other restrictions inherent in the simplified taxation system. The general system of taxation consists of a set of taxes and fees to the budget, accrued in the manner prescribed by the laws of Ukraine [8].

Scientific research confirms both the advantages and disadvantages of these tax systems (Table 2)

Table 2

Advantages and disadvantages of the taxation system

Taxation system	Benefits	Disadvantages
General	no restrictions on the types of activity and the amount of income and number of employees; greater possibility of tax planning and optimization (due to the impact of expenditures on the tax base); the amount of income tax paid directly depends on the amount of profit for the reporting period	complexity of administration (stricter requirements for accounting and reporting); rather high tax burden, especially in the presence of employees, etc.
Simplified	ease of calculating the single tax; simplified accounting and relative ease of filling out reports; exemption from payment by the payer of the single tax, a number of taxes and obligatory payments; the costs of paying for the products of single tax payers-legal entities may be attributed to the costs of counterparties-payers of income tax	the tax base is the entire amount of revenue from sales of products (goods, works, services), without deducting the costs of the enterprise

Source: [8]

Farms as legal entities have the right to work on the general system of taxation with the payment of income tax or as payers of the single tax of groups 3 and 4. In addition, farms as natural persons-entrepreneurs can be on the general system of taxation (with payment of personal income tax) and on the simplified system of taxation (payers of the single tax of 2-3 groups).

If we analyze the taxation systems for farmers, we can say the following [5, p.339]:

1) the size of the single tax of group 4 is not tied to the results of the farm, so it is beneficial for highly profitable farms - legal entities and for those who in agricultural activities have a small enough plot of land - individual entrepreneurs (for example, from 2 hectares to 20 Ha);

2) the single tax of group 3 is easy to calculate, but it is not beneficial to low-profit and unprofitable farms;

3) the single tax of group 2 is the best option for taxation compared to the general system for small farms, as the rates are fixed and a simple calculation of the amount of the minimum wage set for January 1;

4) payment of income tax for farms with an annual income of up to UAH 40 million is one of the possible options, because it is calculated according to accounting data without adjustment for the difference and is paid for the year;

5) personal income tax for a farmer of a individual person-entrepreneur, which is on the general system, is difficult to calculate, because when determining the tax base (net income), the "cash method" is used and a quarterly advance payment of tax is paid.

Today, the farm has a number of advantages over other businesses, namely: the possibility of using a special tax regime, the family nature of business, the possibility of free privatization of farm members of land received for use, the possibility of non-competitive (without land auctions) land ownership or lease of state

and communal lands, significantly lower legislative risks associated with the area of farm land [2, p. 220].

Given the rules of current legislation [4; 9], the farm, regardless of the organizational and legal form, is obliged to keep records of the results of its activities in an independently chosen form.

The form of accounting is a certain system of accounting registers, the order and method of registration and generalization of information in them. The form of accounting is determined by a certain combination of chronological and systematic accounting, the form of connection between the accounting registers, the method and technique of accounts. The chosen form of accounting by the farm should provide financial, tax, statistical and management reporting [1, p. 237].

Given the specifics of the activities of farms, it should be noted those features that account for their activities. These include, in particular:

1) a farm, as a rule, is created by one citizen of Ukraine or several who are relatives or members of his family. Therefore, the head or member of the household often conducts accounting. At the same time, these individuals are not very knowledgeable about the organization and maintenance of accounting. In addition, it, in turn, requires simplification of accounting;

2) the activity of the farm has specific business operations, which are inherent exclusively in such enterprises. In particular, operations for the formation of accumulated capital and payment of wages to members of the economy, which is a certain share of income received by the economy;

3) the farm is engaged in agricultural activities. Thus, during accounting, the farm must take into account the specifics of agriculture [3, p. 196].

Scientists identify a number of factors influencing the choice of form of accounting by the farm (Table 3).

Table 3

Factors influencing the choice of form of accounting farm	
Factors	Characteristic
Legal status	The status of an individual entrepreneur does not require the preparation of financial and statistical reports, and the status of a joint stock company requires the unconditional use of the full chart of accounts and does not allow the use of simple and simplified forms of accounting
The size of the enterprise	Farmland, livestock and poultry, etc.
Income from business activities	Simple and simplified forms of accounting can be used by micro and small enterprises
Variety of activities	Crop production, animal husbandry and their structure
Number of farm members	Number
Availability and number of employees	Average number
Relations with the tax system	Taxation system, exemption from certain taxes, reduction of tax rates, granting of tax benefits, etc.
Relations with the State Statistics Service	List of statistical reporting forms and their content
Contents of financial statements	The content of financial statements requires the accumulation of information to fill in its articles, which affects the choice of form of accounting
Qualification level	The level of qualification of managers and accounting staff of the enterprise and their initiative, etc.
Cost and quality of outsourcing	The cost and quality of outsourcing accounting services can be crucial in choosing it
Availability of technical equipment of management functions	Computer equipment, software products, office equipment, etc.
Tactics and strategy of enterprise development	The purpose and objectives of enterprise development in the long run, the use of expected investments, innovations, tactical approaches to solving long-term problems
Receiving subsidies	Receipt of subsidies depends on the legal status of the enterprise

Source: [1, c. 240]

In our opinion, when choosing a form of accounting for a farm, it is necessary to take into account first of all the requirements of regulatory documents on the organization of accounting and taxation.

The farm keeps accounting in accordance with [7, p. 43]:

1. Law of Ukraine "On Farms" of June 19, 2003 №973-IV;

2. Law of Ukraine "On Accounting and Financial Reporting in Ukraine" of 16.07.1999 № 996-XIV;

3. Methodical recommendations on the organization and maintenance of accounting in peasant (farmer) farms, approved by the order of the Ministry of Agrarian Policy of Ukraine dated July 2, 2001 № 189;

4. Methodical recommendations on the use of accounting registers by small enterprises, approved by the order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 25.06.2003 № 422;

5. Farms that keep accounts on a general basis use guidelines for the use of registers of journal-order form of accounting for agricultural enterprises, approved by the order of the Ministry of Agrarian Policy of Ukraine

dated 04.06.2009 № 390;

6. Methodical recommendations on the use of accounting registers by small enterprises from 15.06.2011 № 720 are designed to maintain accounting registers of small businesses by legal entities that have the right to maintain simplified accounting of income and expenses. Guidelines № 720 define the system of registers, the procedure and method of registration and generalization of information in them without the use of double entry for the preparation of the Simplified financial report of a small business entity in the form in accordance with Annex 2 to UAS 25;

7. Regulation (standard) of accounting 25 "Simplified financial statements", approved by the order of the Ministry of Finance of Ukraine dated 25.02.2000 № 39;

8. National Regulation (Standard) of Accounting 1 "General requirements for financial reporting", approved by the order of the Ministry of Finance of Ukraine 07.02.2013 № 73.

Forms of accounting that can choose farms are presented in table 4.

Table 4

Approved forms of accounting in Ukraine

Name of methodical recommendations	Approved	Forms of accounting	Recommended for use
Methodical recommendations on the organization and maintenance of accounting in peasant (farmer) farms	Order of 02.07.2001 №189	Simple	Peasant (farming) farms without the involvement of employees
		Simplified	Peasant (farming) farms with the involvement of employees
Methodical recommendations on the use of accounting registers by small enterprises	Order of 25.06.2003 №422	Simple	Small businesses
		Simplified	Small businesses
Methodical recommendations on the use of accounting registers by small enterprises	Order of 15.06.2011 №720	Simplified	Small businesses that meet the requirements of Art. 156 TCU
Methodical recommendations on the use of accounting registers	Order of 29.12.2000 №356	Journal-order	Enterprises and organizations and other legal entities (except banks and budgetary institutions)
Methodical recommendations on the use of registers of journal-order form of accounting for agricultural enterprises	Order of 04.06.2009 №390	Journal-order	Agricultural enterprises

Source: summarized by the author

The simple form can be used in family farms without the status of a legal entity. It is not required to keep a chart of accounts, the use of double entry. A simple form of accounting is used by farms in which the owner (chairman) and members of his family work (without the involvement of employees). The main register for a simple form of accounting is the Book of income and expenses. Together with this Book, at the request of the owner, you can keep analytical records of certain types of assets and liabilities by using accounting information: fixed assets, animals and poultry, perennials, work in progress by type of activity, calculations, etc. [10, p. 49]. A simple form of accounting is recommended for use in enterprises where a small amount of work and low paperwork [8]. The latest changes in the current tax legislation (Law №786-IX of 14.07.2020) determine the possibility of refusing to keep the Book of income and expenses, i.e. accounting is conducted in any form, by monthly reflection of income. However, no alternative to the Book is offered. It is obvious that keeping a simple form of accounting does not require extensive professional knowledge, however, all the rules should be provided for in the accounting policy of such a farm.

The simplified form of accounting is used by small enterprises when the conditions for the use of a simple form of accounting or at the option of the business entity are not met [7, p. 53]. The main register for accounting in this form - the Journal of registration of business transactions. To keep analytical records of individual farms (costs, calculations, animals, products, etc.), in addition to the Journal, the farmer can use other registers - Information [10, p. 50].

The simplified form of accounting allows you to display business transactions in two ways: without the use of double entry or with its use [8]. This form of accounting is proposed to be used by those farms in which for the reporting period the average number of employees up to 10 people inclusive and the amount of revenue is recommended for micro-enterprises.

In the journal-order form of accounting, analytical and synthetic accounting is carried out simultaneously in special accounting registers - journals-orders and statements. "Analytical data" are kept in separate journals-orders, in which the conducted records are detailed. Chronological and systematic entry in the journals-orders are combined [7, p. 57]. Journal-order odds of accounting involves the formation of information in journals and information to them on the basis of primary documents upon receipt in the accounting department or on the basis of a month [8].

The introduction of the automated form of accounting in the accounting process is associated with the replacement of paper media with electronic ones with legal force, in accordance with the Regulations on Documentary Support of Accounting Records approved by the Order of the Ministry of Finance of Ukraine of May 24, 1995 №88. The automated (computerized) form of accounting is based on the integrated use of high-speed electronic computers (COMPUTERS), which provide an automated process of collecting, registering and processing accounting information necessary for control and management. However, in addition to the advantages of the automated accounting system at the enterprise has a number of disadvantages, which include: problems of general business organization and accounting; high cost of implementing an automated accounting system; lack of perfect computer skills of the company's accountant, as well as other employees of the company; unreliability of computers (computer failure, software failure, viruses, incorrect use of computers can cause loss of valuable information) [8].

Systematization of information about business transactions in the system of accounts can be carried out using both "simplified" chart of accounts and "general".

Accordingly, the simplified chart of accounts is intended for use by farms - legal entities, which in accordance with applicable law are recognized as small

businesses. The simplified chart of accounts is not mandatory, but is only a possible alternative for small farms to the so-called general chart of accounts. It would seem that the application of the simplified plan will facilitate the accounting process, because it offers a significantly smaller number of accounts without the separation of sub-accounts. The general chart of accounts, on the contrary, provides much deeper detail of accounting information both at the level of accounts and using sub-accounts

However, researchers note that, at first glance, the use of a simplified chart of accounts may seem attractive: logically - everything is simple, convenient, but in practice, on the contrary, most small businesses use the so-called general chart of accounts, ignoring the possibility of applying simplified chart of accounts. The main reason for this practice, the methodological problem of applying in practice a simplified chart of accounts, which is precisely the lack of objectively necessary detail [11, p. 182].

Given the organization of the accounting system of individual small farms, namely legal entities - payers of the single tax of group III and not registered as value

added taxpayers, in accordance with the tax legislation they have the right to keep simplified records of income and expenses. Accordingly, they have the right to summarize information in the accounting registers without the use of double entry.

In this regard, there is an opinion in the scientific literature that such a simplification (which is by no means mandatory) should be considered inappropriate, because the principle of double entry as an extremely powerful tool of internal control (self-control) of accounts is, without exaggeration, central and the most creative element of accounting methodology for several centuries. The principle of double entry appeared in the business environment and over the centuries has proven to be extremely positive as a tool of self-control [11, p. 185]. We believe that this approach is debatable, because not every farm has the appropriate human resources to implement accounts by the method of double entry. This is especially true for the same small farms.

The study of the organization of farm accounting revealed a number of significant problems and shortcomings (Table 5).

Table 5

Disadvantages and problems in the organization of accounting of farms

Author	Deficiencies and problems in the organization and maintenance of accounting on farms
Zlotnytska Yu.V.	- Methodical recommendations №189 can be used only by business entities - legal entities. For individuals who have chosen a simplified system of taxation, separate Guidelines for the use of accounting registers are not provided
Koval O.V., Kozak V.Yu., Kostenko V.G.	- lack of a single method of interpretation and calculation of economic indicators: revenue, gross income, expenses, profit, etc. ; - cumbersome transactions and the presence of a large number of accounting registers, which affects the complexity of accounting and extending the term of accounting work; - non-controllable costs in some areas of accounting. This is due to the fact that in remote areas of accounting (fields, barns, etc.) accounting functions are performed by people who do not have special skills; - untimely inventory is due to the fact that most often the inventory is carried out once at the end of the year, when the warehouses on farms have the most products
Dovbush A.V.	- accounting in these farms is due to the large number of primary documents. Given that most of them are disposable documents, it becomes clear that such a method of accounting in farms is unacceptable; - the specifics of the industry and production volumes on the farm necessitate the adoption of the most simplified version of the construction of accounting. These requirements are to some extent taken into account in the current documents governing the organization of accounting in farms. However, they have not yet been widely used in accounting practice among farms.
Lukyanchikova O.A., Materinska O.A.	- the problem of determining the amount of costs for future sales, due to the negative economic situation in the market of agricultural products; - needs to change the book of income and expenses, which is too cumbersome; - complex assessment of biological assets and agricultural products; - outdated methodical recommendations.

Source: [2, c. 225]

In practice, farms focus on the organization and maintenance of accounting on the recommendations developed for peasant (farmer) farms approved in 2001. However, today they are significantly outdated. There are small businesses, both large and medium-sized.

It should be noted that the choice of forms of accounting is significantly influenced by the provisions of the Tax Code of Ukraine, which determine the classification of business entities by groups of payers of the

simplified system of taxation, accounting and reporting.

Considering all the mentioned above, it is worth to notice that the accounting of farms can not be conducted in a single form, as they differ in land size, specialization, production stocks and production and sales, so it is necessary to introduce national regulations (standards) would determine the features of accounting for these farms depending on their features [3, p. 196].

Given the changes in both legislation and areas of accounting automation, scientists recommend the following forms of accounting for use by farms: 1) simple; 2) simplified abbreviated; 3) simplified full; 4) automated. As you can see, there are no journal-order and memorial-order forms of accounting, which are almost exhausted with the advent of new technical capabilities and accounting tools [10, p. 49].

It is worth noting that the task of choosing the most progressive forms is extremely difficult. The complexity and relevance of this issue has increased even more due to the intensive use of computer technology today and the introduction of a complex system of taxation [2, p. 222].

From the above it follows that farms have a wide range of forms of accounting. At the same time, a significant impact is determined by the rules of current accounting and tax legislation. We consider it appropriate at the legislative level to develop practical recommendations for the choice of forms of accounting by farms, taking into account such criteria as: size (large, medium, small, microenterprise), taxation system (general, simplified), taxpayer status (personal income taxpayer), single tax payer), organizational and legal form (legal entity, individual).

References

1. Len` V.S., Zotsenko D.V. Regarding the choice of form of accounting in farms. Bulletin of Chernihiv State Technological University. Series: economic sciences. 2014. №1. Pp. 237-246.
2. Nesterenko Yu.O. Organization of accounting of farms. Scientific works of Kirovograd National Technical University. Economic sciences. 2017. № 31. Pp.. 219-229.
3. Pidoprigora I.V., Kharina I.V., Kiryushkina Y.M. Features of accounting and ways to improve it in farms. Black Sea Economic Studies. 2018. № 34. Pp. 195-197.
4. Tax Code of Ukraine.
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n256> (access date 02.09.2020).
5. Podolianchuk O.A. Accounting information and its qualitative characteristics in accordance with accounting standards. Economy. Finances. Management: current issues of science and practice. 2018. №8. Pp. 79-90.
6. Podolianchuk O.A. The impact of organizational and economic conditions of enterprises on the system of taxation and accounting of farms. Proceedings of the Seventeenth Congress of Agricultural Economists and International. scientific-practical conf. "Promising forms of organization of economic activity in the countryside." May 30, 2019. Kyiv National Research Center "Institute of Agrarian Economics", 2019. 404 p.
7. Podolianchuk O.A., Koval N.I., Gudzenko N.M. Accounting in farms: textbook. way. Kyiv: Center for Educational Literature, 2019. 374 p.
8. Podolianchuk O.A. Organization of accounting by small businesses. Efficient economy. 2017. №4. URL: <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=5536> (access date 31.08.2020).
9. About farming. Law of Ukraine of June 19, 2003 №973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15> (access date 02.09.2020).
10. Sadovska I.B., Babich I.I., Nagirskaya K.E. Organization of accounting and taxation in farms in the context of professional accounting judgment. Accounting and finance. 2019. №4 (86). Pp. 45-53.
11. Skornyakova Y.B., Monastyrskaya D.S. Features of the formation of the accounting system in small enterprises. Black Sea Economic Studies. 2018. №. 32. Pp. 181-185.

ТЕОРЕТИЧНІ ПІДХОДИ ДО КЛАСИФІКАЦІЇ ВИДІВ НАКОПИЧУВАЛЬНОГО СТРАХУВАННЯ ЖИТТЯ

Ткаченко А.С.

аспірант кафедри кафедра страхування, банківської справи та ризик-менеджменту, Київський національний університет імені Тараса Шевченка

THEORETICAL APPROACHES TO THE CLASSIFICATION OF CASH-VALUE LIFE INSURANCE

Tkachenko A.

Ph.D student of Insurance, Banking and Risk Management Department, Taras Shevchenko National University of Kyiv

Анотація

В статті досліджуються теоретичні підходи до класифікації видів накопичувального страхування життя. З'ясовано, що загалом всі авторські підходи поділяються на класифікацію накопичувального страхування життя у аспекті його сприйняття, як складової особистого страхування, з позиції відокремлення різних видів та типів договорів страхування життя, у контексті виділення різних видів програм страхування життя та безпосередньо розмежовуючи їх види, типи, і форми. Запропоновано авторську класифікацію накопичувального страхування життя, в основу якої покладено комплексне охоплення наявних у економічній літературі підходів до класифікації. Запропоновано всі класифікаційні ознаки накопичувального страхування життя поділити на базові та доповнюючі. За кожною з даних класифікаційних ознак запропоновано ознаки групування та елементи класифікації.

ОСНОВНІ ДОМІНАНТИ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБЛІКУ ТА ОПОДАТКУВАННЯ ФЕРМЕРСЬКИХ ГОСПОДАРСТВ

Подоляничук О.А.

*кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри обліку та оподаткування в галузях економіки
Вінницького національного аграрного університету*

Анотація. Дослідженнями доведено, що обраний тип господарювання впливає на вибір фермерським господарством системи оподаткування та обліку. Досліджено дію чинних нормативних документи, якими визначено варіанти форми обліку для фермерських господарств. Запропоновано на законодавчому рівні розробити практичні рекомендації щодо обрання форм бухгалтерського обліку фермерськими господарствами з врахуванням таких критеріїв як: розмір (велике, середнє, мале, мікропідприємство), система оподаткування (загальна, спрощена), статус платника (платник податку з доходів фізичних осіб, платник єдиного податку), суб'єкт (юридична особа, фізична особа).

Ключові слова: форма обліку, фермерські господарства, оподаткування

Діяльність сільськогосподарських підприємств має ряд особливостей, які впливають на їх функціонування в цілому, так і окремих елементів системи управління. Умовно фактори впливу на діяльність сільськогосподарських підприємств можна поділити на внутрішні та зовнішні. Серед зовнішніх факторів важливими є природно-кліматичні умови, політика держави, діяльність фінансово-кредитних інституцій, галузева структура регіону тощо. До внутрішніх віднесемо ті, які характеризують здатність підприємства самостійно впливати на ефективність його виробництва та конкурентоспроможність, а саме: організаційна структура, галузь діяльності, матеріально-технічна база, інноваційні процеси, кадровий потенціал тощо. При цьому, оцінити зазначені фактори впливу, спрогнозувати перспективи та визначити ризики діяльності можливо лише за умови наявності належного інформаційного забезпечення системи управління. Тому, одним із критеріїв управління сучасного підприємства є максимальне задоволення керівних ланок різних рівнів корисною інформацією.

Дослідженнями доведено [5, с. 80], що саме бухгалтерський облік, як джерело інформації, спрямований на виконання багатьох завдань в системі управління підприємством, але найважливіші полягають:

1. В оперативному та перманентному зборі та обробці інформації про виробничо-господарську, комерційну, фінансову, інвестиційну та інші види діяльності;

2. У забезпеченні зацікавлених користувачів корисною інформацією про фінансовий стан і результати діяльності підприємства.

Таким чином, можна стверджувати, що одним з найважливіших управлінських завдань на підприємстві, яке матиме вагомий вплив на якість управлінських рішень, – це правильно організований процес ведення обліку та виважений вибір його форми.

Теоретичні і практичні питання обліку у фермерських господарствах є предметом дослідження багатьох авторів, зокрема: Коваль Н.І. та Гудзенко Н.М. [7], Садовської І.Б., Бабіч І.І. та Нагірської К.Є. [10], Підопригори І.В. [3], Ю.М. Нестеренко Ю.О. [2], Лень В.С. [1] та інших.

Проте, їх увага зосереджена загальним аспектам обліку фермерських господарств або окремим об'єктам обліку. Малодослідженим є питання варіантів вибору форми обліку різними фермерськими господарствами.

Метою дослідження є розкриття особливостей формування облікової системи фермерських господарств різних типів.

Відповідно Закону України «Про фермерське господарство» [9], фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян, які виявили бажання виробляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм у власність або користування, у тому числі в оренду, для ведення фермерського господарства, товарного сільськогосподарського виробництва, особистого селянського господарства.

Вважаємо, що за основу визначення фермерського господарства покладено категорію сільськогосподарський товаровиробник. Саме через відповідність критерію сільськогосподарського товаровиробника, на порядок створення та функціонування фермерського господарства поширюють свою дію ціла низка нормативно-правових документів, зокрема норм, що стосуються особливостей створення й припинення діяльності, обрання системи оподаткування та обліку, землекористування та державної підтримки.

Серед основних організаційно-економічних умов, що впливають на функціонування фермерських господарств можна виокремити три групи: I – організаційна ініціатива; II – економічна самостійність; III – законодавчі норми [6, с. 338].

Організаційна ініціатива характеризує власні починання пов'язані із створенням господарства: вільний вибір видів діяльності; власний ризик і відповідальність за результати господарювання; власна зацікавленість у позитивних результатах господарювання; самоокупність, рентабельність, самофінансування тощо [6, с. 338].

Економічна самостійність пов'язана з незалежністю господарства як виробника і як споживача: вільний вибір партнерів та форм взаємовідносин з ними; встановлення цін на вироблену продукцію; зовнішньоекономічна діяльність; розпорядження доходом на свій розсуд. Разом із тим, існують чинники, що обмежують діяльність фермерських господарств: попит на продукцію та послуги; наявність власних ресурсів; фінансові обмеження; сезонність виробництва; інфляція; вимоги до якості і безпеки продукції [6, с. 338].

Законодавчі норми та сучасні реалії аграрної реформи суттєво впливають на особливості функціонування фермерських господарств в Україні [6, с. 338].

Враховуючи норми Податкового кодексу України та Закону України «Про фермерське господарство» можна виокремити чотири типи господарюючих суб'єктів: 1) фермерське господарство – юридична особа; 2) фермерське

господарство – фізична особа-підприємець; 3) сімейне фермерське господарство – юридична особа; 4) сімейне фермерське господарство – фізична особа-підприємець [6, с. 338].

Організаційно-правові форми фермерських господарств, наведені в таблиці 1, позиціонують різноманітність методологічних ознак організації обліку та формування облікової політики, що потребує нових підходів до застосування професійного бухгалтерського судження. Також багатоваріативними є системи оподаткування операцій, які залежать від належності фермерських господарств до певної організаційно-правової форми.

Таблиця 1

Організаційно-правові форми фермерських господарств

№ з/п	Зміст організаційно-правової форми фермерського господарства	Установчий документ	Підстава Закону «Про фермерське господарство»
1	фермерське господарство – юридична особа	Статут	п. 4 ст. 1
2	фермерське господарство – фізична особа-підприємець без статусу юридичної особи	Договір (Декларація) про створення ФГ	п. 4 ст. 1
3	сімейне фермерське господарство – юридична особа	Статут	п. 5 ст. 1
4	сімейне фермерське господарство без статусу юридичної особи	Договір (Декларація) про створення ФГ	п. 5 ст. 1

Джерело: [10, с. 47]

На практиці виникають досить неоднозначні ситуації створення фермерських господарств, для яких є характерним невідповідність установчих документів і організаційно-правової форми. Такі непорозуміння унеможливають здійснення будь-яких правочинів у їх господарській діяльності, а також при організації обліку, виборі системи оподаткування та формуванні облікової політики [10, с. 47].

Потрібно звернути увагу на те, що, фермерське господарство – це структура, яка за ємністю включає у себе можливість використання різних організаційних форм приватної, сімейної і найманої праці. Ми маємо справу з якісно новим формуванням, що характеризується наданням в приватну власність майна і землі. Тобто в одній особі (сім'ї) інтегрується праця, власність, управління. Таке поєднання в одній особі різних функцій є основою організації виробництва; можливість використання сімейного потенціалу з урахуванням консолідуючих факторів, інтересів і мети; наявність неформального лідера, реалізація контрольних прав власника-управлінця. Однак необхідно зауважити, формуються також міцні фермерські господарства, які використовують найману робочу силу [7, с. 11].

Досліджуючи практику організації обліку та оподаткування фермерських господарств науковцями [10, с. 48] запропоновано підхід до їх групування в залежності від особливостей за певними напрямками.

По-перше, як правило, бухгалтерський облік у фермерському господарстві

веде його голова (власник) або один із членів господарства, але зазначені особи не досить добре розуміються на обліку (в тому числі бухгалтерському). З огляду на це бухгалтерський облік у фермерському господарстві має бути максимально спрощеним [10, с. 48].

По-друге, фермерському господарству властиве здійснення окремих специфічних господарських операцій, які на інших підприємствах проводяться не часто: засновники фермерського господарства здебільшого вносять до складеного капіталу не майно, а лише права користування ним, зокрема права володіння та користування земельними ділянками, будівлями, спорудами, обладнанням, а також інші майнові права, які перебувають у власності членів фермерського господарства; членам господарства виплачується не заробітна плата, а певна частка з отриманого господарством доходу. Такі операції потребують коректного документування, оцінки, вибору способу оподаткування та відображення в бухгалтерському обліку. Грамотний і виважений підхід до вирішення означених питань можливий за умови застосування професійного бухгалтерського судження [10, с. 48].

По-третє, фермерські господарства за своєю природою є сільськогосподарськими суб'єктами. При організації бухгалтерського обліку мають право і, водночас, зобов'язані враховувати сільськогосподарську специфіку та можливі пільги оподаткування [10, с. 48].

По-четверте, не розроблено єдиних наукових і методичних підходів до визначення і розрахунку економічних показників – виручки (доходу), витрат, фінансових результатів тощо. Особливої уваги заслуговують управлінські нерелевантні та релевантні витрати. Є потреба їх ідентифікувати та систематизувати у групи для можливості застосування на практиці персоналом фермерських господарств різного рівня кваліфікації. Зазначені принципові особливості формують облікову специфіку, властиву саме фермерським господарствам [10, с. 48].

Всі інші, неспецифічні операції відображаються у загальновстановленому порядку [10, с. 48].

Вище зазначене свідчить, що вибір форми обліку фермерським господарством є складним питанням, вирішення якого потребує врахування різних факторів щодо особливостей їх діяльності.

Результати власних досліджень свідчать [6], що обраний тип господарювання впливає на вибір фермерським господарством системи оподаткування та обліку.

Згідно норм Податкового кодексу України суб'єкти фермерські господарства можуть застосовувати два варіанти оподаткування: загальну систему оподаткування та спрощену систему оподаткування.

Спрощена система оподаткування, обліку та звітності передбачає особливий механізм справляння податків і зборів, що встановлює заміну сплати окремих податків і зборів, на сплату єдиного податку в порядку та на умовах, визначених Податкового кодексу України, з одночасним веденням спрощеного обліку та звітності [8].

Загальна система оподаткування, обліку та звітності має складну систему

ведення бізнесу з точки зору обліку та звітності. Проте вона дозволяє займатися будь-яким видом діяльності та немає інших обмежень, що притаманні спрощеній системі оподаткування. Загальна система оподаткування складається з сукупності податків і зборів до бюджету, що нараховуються у встановленому законами України порядку [8].

Наукові дослідження підтверджують як переваги так і недоліки зазначених систем оподаткування (табл. 2)

Таблиця 2

Переваги та недоліки системи оподаткування

Система оподаткування	Переваги	Недоліки
Загальна	відсутність обмежень у видах діяльності та обсягу доходу і кількості працівників; більш ширша можливість планування та оптимізації оподаткування (внаслідок впливу обсягу видатків на базу оподаткування); розмір сплачуваного податку на прибуток прямо залежить від обсягу прибутку за звітний період	складність адміністрування (більш суворі вимоги до ведення обліку та складання звітності); досить високе податкове навантаження, особливо за наявності найманих працівників тощо
Спрощена	простота нарахування єдиного податку; спрощене ведення обліку і відносна простота заповнення звітності; звільнення від сплати платником єдиного податку, низки податків і обов'язкових платежів; витрати на оплату продукції платників єдиного податку-юридичних осіб можуть бути віднесені на витрати контрагентами-платниками податку на прибуток	базою оподаткування є весь обсяг виручки від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг), без вирахування витрат підприємства

Джерело: [8]

Фермерські господарства як юридичні особи мають право працювати на загальній системі оподаткування зі сплатою податку на прибуток або як платники єдиного податку 3 та 4 груп. Також фермерські господарства як фізичні особи-підприємці можуть бути на загальній системі оподаткування (зі сплатою податку з доходів фізичних осіб), так і на спрощеній системі оподаткування (платниками єдиного податку 2-3 груп).

Якщо проаналізувати системи оподаткування для фермерів, то можна стверджувати наступне [5, с.339]:

1) розмір єдиного податку 4 групи не прив'язаний до результатів діяльності господарства, тому він вигідний для високорентабельних господарств – юридичних осіб і для тих, кому в сільськогосподарській діяльності достатньо невеликої ділянки землі – фізичних осіб-підприємців (наприклад, від 2 га до 20 га);

2) єдиний податок групи 3 простий в розрахунку, але він не вигідний низькорентабельним і збитковим господарствам;

3) єдиний податок 2 групи є оптимальним варіантом оподаткування порівняно із загальною системою для невеликих фермерських господарств,

оскільки ставки фіксовані і простий розрахунок від розміру встановленої на 1 січня мінімальної заробітної плати;

4) сплата податку на прибуток для фермерських господарств з річним доходом до 40 млн. грн. є одним із можливих варіантів, адже він розраховується за даними бухгалтерського обліку без коригування на різниці і сплачується за рік;

5) податок на доходи фізичних осіб для фермера фізичної особи-підприємця, який перебуває на загальній системі, є складним у розрахунку, адже при визначенні бази оподаткування (чистого доходу) застосовується «касовий метод» і щоквартально сплачується авансовий внесок за податком.

Сьогодні фермерське господарство має низку переваг перед іншими суб'єктами господарювання, а саме: можливість використання спеціального податкового режиму, сімейний характер бізнесу, можливість безоплатної приватизації членами господарства земель, отриманих у користування, можливість поза конкурентного (без проведення земельних торгів) отримання земельних ділянок у власність чи оренду із земель державної та комунальної власності, істотно нижчі законодавчі ризики, пов'язані з площею земель господарства [2, с. 220].

Враховуючи норми чинного законодавства [4; 9], фермерське господарство, незалежно від організаційно-правової форми, зобов'язане вести облік результатів своєї діяльності за самостійно обраною формою.

Форма бухгалтерського обліку – це певна система реєстрів бухгалтерського обліку, порядку і способу реєстрації та узагальнення в них інформації. Форму бухгалтерського обліку визначає певне поєднання хронологічного та систематичного обліку, форми зв'язку між обліковими реєстрами, спосіб та техніка облікових записів. Обрана форма бухгалтерського обліку фермерським господарством повинна забезпечувати складання фінансової, податкової, статистичної та управлінської звітності [1, с. 237].

З огляду на специфіку діяльності фермерських господарств, слід зазначити ті особливості, які має облік їхньої діяльності. До них, зокрема, слід віднести таке:

1) фермерське господарство, як правило, створюється одним громадянином України або кількома, які є родичами чи членами його сім'ї. З огляду на це, бухгалтерський облік найчастіше ведеться самим головою або членом господарства. При цьому зазначені особи не дуже обізнані з питань організації та ведення обліку. А це, своєю чергою, вимагає спрощення обліку;

2) діяльність фермерського господарства має специфічні господарські операції, які притаманні виключно таким підприємствам. Зокрема, операції з формування складеного капіталу та виплати заробітної плати членам господарства, яка являє собою певну частку з отриманого господарством доходу;

3) фермерське господарство займається сільськогосподарською діяльністю. Отже, під час ведення бухгалтерського обліку господарство повинно враховувати сільськогосподарську специфіку [3, с. 196].

Науковці виокремлюють ряд факторів, що впливають на вибір форми

обліку фермерським господарством (табл. 3).

Таблиця 3

**Фактори, що впливають на вибір форми обліку
фермерським господарством**

Фактори	Характеристика
Юридичний статус	Статус фізичної особи підприємця не вимагає складання фінансової та статистичної звітності, а статус акціонерного товариства вимагає безумовного використання повного плану рахунків та не допускає застосування простої і спрощеної форми обліку
Розмір підприємства	Площа сільськогосподарських угідь, поголів'я тварин і птиці тощо
Дохід від підприємницької діяльності	Просту та спрощену форму обліку можуть застосовувати мікропідприємства та малі підприємства
Розмаїтість діяльності	Рослинництво, тваринництво та їх структура
Кількість членів фермерського господарства	Чисельність
Наявність і чисельність найманих робітників	Середньооблікова чисельність
Відносини із системою оподаткування	Система оподаткування, звільнення від певних податків, зменшення ставок податків, надання пільг з оподаткування тощо
Відносини з Державною службою статистики	Перелік форм статистичної звітності та їх зміст
Зміст фінансової звітності	Зміст фінансової звітності вимагає накопичення інформації для заповнення її статей, що впливає на вибір форми обліку
Рівень кваліфікації	Рівень кваліфікації керівників та бухгалтерських кадрів підприємства та їх ініціативність тощо
Вартість та якість аутсорсингу	Вартість та якість аутсорсингу бухгалтерських послуг можуть бути вирішальними під час його вибору
Наявність технічного оснащення функцій управління	Комп'ютерна техніка, програмні продукти, засоби оргтехніки тощо
Тактика та стратегія розвитку підприємства	Мета і завдання розвитку підприємства на довгострокову перспективу, використання інвестицій, що очікуються, інновації, тактичні підходи до вирішення перспективних завдань
Одержання субсидій	Одержання субсидій залежить від юридичного статусу підприємства

Джерело: [1, с. 240]

На наш погляд, обираючи форму обліку фермерським господарством, треба враховувати насамперед вимоги нормативних документів щодо організації бухгалтерського обліку та оподаткування.

Фермерське господарство веде бухгалтерський облік відповідно до [7, с. 43]:

1. Закону України «Про фермерські господарства» від 19.06.2003 р. №973-IV;
2. Закону України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в

Україні» від 16.07.1999 р. № 996-XIV;

3. Методичних рекомендацій з організації й ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах, затверджених наказом Міністерства аграрної політики України від 2.07.2001 р. № 189;

4. Методичні рекомендації із застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами, затверджені наказом Міністерства фінансів України від 25.06.2003 р. № 422;

5. Фермерські господарства, які ведуть бухгалтерський облік на загальних засадах використовують методичні рекомендації щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств, затверджені наказом Міністерства аграрної політики України від 04.06.2009 р. № 390;

6. Методичні рекомендації із застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами від 15.06.2011 р. № 720 призначені для ведення реєстрів бухгалтерського обліку суб'єктами малого підприємництва юридичними особами, які мають право ведення спрощеного обліку доходів і витрат. Методичні рекомендації № 720 визначають систему реєстрів, порядок і спосіб реєстрації та узагальнення інформації в них без застосування подвійного запису для складання Спрощеного фінансового звіту суб'єкта малого підприємництва за формою згідно із додатком 2 до П(С)БО 25;

7. Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 25 «Спрощена фінансова звітність», затвердженого наказом Міністерства фінансів України від 25.02.2000 № 39;

8. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», затвердженого наказом Міністерства фінансів України 07.02.2013 № 73.

Форми бухгалтерського обліку, які можуть обирати фермерські господарства представлено в таблиці 4.

Таблиця 4

Затверджені в Україні форми бухгалтерського обліку

Назва методичних рекомендацій	Затверджено	Форми обліку	Рекомендується до застосування
Методичні рекомендації з організації та ведення бухгалтерського обліку в селянських (фермерських) господарствах	Наказ від 02.07.2001 №189	Проста	Селянські (фермерські) господарства без залучення найманих працівників
		Спрощена	Селянські (фермерські) господарства при залученні найманих працівників
Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами	Наказ від 25.06.2003 №422	Проста	Малі підприємства
		Спрощена	Малі підприємства
Методичні рекомендації із застосування реєстрів бухгалтерського обліку малими підприємствами	Наказ від 15.06.2011 №720	Спрощена	Малі підприємства, що відповідають вимогам ст. 156 ПКУ

Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку	Наказ від 29.12.2000 №356	Журнально-ордерна	Підприємствами і організаціями та іншими юридичними особами (крім банків і бюджетних установ)
Методичні рекомендації щодо застосування реєстрів журнально-ордерної форми обліку для сільськогосподарських підприємств	Наказ від 04.06.2009 №390	Журнально-ордерна	Сільськогосподарські підприємства

Джерело: узагальнено автором

Проста форма може застосовуватись у сімейних фермерських господарствах без статусу юридичної особи. Не вимагається ведення плану рахунків, використання подвійного запису. Просту форму організації бухгалтерського обліку застосовують фермерські господарства, в яких працюють власник (голова) та члени його родини (без залучення найманих працівників). Основним реєстром за простою формою обліку є Книга обліку доходів та витрат. Разом із цією Книгою за бажанням власника можна вести аналітичний облік окремих видів засобів і зобов'язань шляхом використання відомостей обліку: основних засобів, тварин та птиці, багаторічних насаджень, витрат незавершеного виробництва за видами діяльності, розрахунків тощо [10, с. 49]. Просту форму бухгалтерського обліку рекомендується застосовувати на підприємствах, де виконується невеликий об'єм робіт та незначний документообіг [8]. Останні зміни чинного податкового законодавства (закон №786-IX від 14.07.2020) визначають можливість відмови від ведення Книги обліку доходів і витрат, тобто облік ведеться у довільній формі, шляхом помісячного відображення отриманих доходів. Проте альтернативи Книзі не запропоновано. Очевидним є той факт, що ведення простої форми бухгалтерського обліку не вимагає великих професійних знань, проте, всі правила слід передбачати обліковою політикою такого фермерського господарства.

Спрощена форма бухгалтерського обліку застосовується малими підприємствами, коли не виконуються умови для застосування простої форми бухгалтерського обліку або за власним вибором суб'єкта господарювання [7, с. 53]. Основний реєстр для обліку за цією формою – Журнал реєстрації господарських операцій. Для ведення аналітичного обліку окремих господарських об'єктів (витрат, розрахунків, тварин, продукції тощо), крім Журналу, фермер може використовувати інші реєстри - Відомості [10, с. 50].

Спрощена форма обліку дозволяє відображати господарські операції двома способами: без застосування подвійного запису або ж з його використанням [8]. Таку форму обліку пропонується застосовувати тим фермерським господарствам у яких за звітний період середньооблікова кількість найманих працівників до 10 осіб включно і обсягом виручки рекомендований для мікропідприємств.

При журнально-ордерній формі бухгалтерського обліку аналітичний і синтетичний облік здійснюється одночасно у спеціальних бухгалтерських регістрах – журналах-ордерах і відомостях. До окремих журналів-ордерів ведуть «Аналітичні дані», у яких деталізують проведені записи. Хронологічний і систематичний запис у журналах-ордерах поєднано [7, с. 57]. Журнально-ордерна форма обліку передбачає формування інформації у журналах та відомостях до них на підставі первинних документів під час надходження їх до бухгалтерії або за підсумками за місяць [8].

Впровадження в обліковий процес автоматизованої форми бухгалтерського обліку пов'язано із заміною паперових носіїв інформації на електронні з наданням їм юридичної сили, відповідно до Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському обліку затверджене Наказом Міністерства фінансів України від 24 травня 1995 р. №88. Автоматизована (комп'ютерна) форма бухгалтерського обліку ґрунтується на комплексному використанні швидкодіючих електронно-обчислювальних машин (ЕОМ), які забезпечують автоматизований процес збирання, реєстрації й опрацювання облікової інформації, необхідної для контролю й управління. Однак, крім переваг автоматизована система ведення обліку на підприємстві має ряд недоліків, до яких можна віднести: проблеми загальної організації бізнесу й обліку; висока вартість впровадження автоматизованої системи ведення обліку; відсутність досконалого володіння комп'ютером бухгалтера підприємства, а також інших працівників підприємства; ненадійність ЕОМ (виведення ЕОМ з ладу, збій у програмному забезпеченні, віруси, невірне користування ЕОМ можуть спричинити втрату цінної інформації) [8].

Систематизацію інформації про господарські операції в системі рахунків можна здійснювати з використанням як «спрощеного» плану рахунків, так і «загального».

Відповідно, спрощений план рахунків призначено для застосування фермерськими господарствами – юридичними особами, які відповідно до чинного законодавства визнані суб'єктами малого підприємництва. Спрощений план рахунків не є обов'язковим до застосування, а є лише можливою для малих фермерських господарств альтернативою до так званого загального плану рахунків. Здавалося б, що застосування спрощеного плану полегшить обліковий процес, адже ним пропонується суттєво менша кількість рахунків без виокремлення субрахунків. Загальний план рахунків, навпаки, передбачає суттєво глибшу деталізацію облікової інформації як на рівні рахунків, так і шляхом застосування субрахунків

Проте, вдало відзначають дослідники, що, лише на перший погляд застосування спрощеного плану рахунків може здаватися привабливим: за логікою – все просте, зручне, але на практиці, навпаки, більшість малих підприємств застосовує для організації обліку так званий загальний план рахунків, ігноруючи можливість застосовувати спрощений план рахунків. Основною причиною такої практики, методична проблема застосування на практиці спрощеного плану рахунків, яка саме і полягає у відсутності об'єктивно необхідної деталізації [11, с. 182].

Враховуючи організацію облікової системи окремих малих фермерських господарств, а саме юридичних осіб – платників єдиного податку III групи і не зареєстровані платниками податку на додану вартість, то відповідно до норм податкового законодавства їм надано право вести спрощений облік доходів та витрат. Відповідно вони мають право здійснювати узагальнювати інформації в регістрах бухгалтерського обліку без застосування подвійного запису.

З цього приводу, у науковій літературі присутня думка, що таке спрощення (яке у жодному разі не є обов'язковим) слід визнати недоречним, адже принцип подвійного запису як надзвичайно потужний інструмент внутрішнього контролю (самоконтролю) облікових записів є, без перебільшення, центральним та найбільш креативним елементом методології бухгалтерського обліку вже кілька століть. Принцип подвійного запису з'явився у підприємницькому середовищі та на протязі століть надзвичайно позитивно зарекомендував себе саме як інструмент самоконтролю [11, с. 185]. Вважаємо, такий підхід дискусійним, адже не кожне фермерське господарство має відповідний кадровий потенціал для здійснення облікових записів методом подвійного запису. Особливо це стосується тих же малих фермерських господарств.

Дослідження питань організації обліку фермерських господарств дозволило виявити ряд суттєвих проблем та недоліків (табл. 5).

Таблиця 5

Недоліки та проблеми в організації бухгалтерського обліку фермерських господарств

Автор	Недоліки та проблеми в організації і веденні обліку фермерськими господарствами
Злотницька Ю.В.	- Методичними рекомендаціями №189 можуть користуватися лише суб'єкти господарювання – юридичні особи. Для фізичних осіб, які обрали спрощену систему оподаткування, окремих Методичних рекомендацій із застосування регістрів бухгалтерського обліку не передбачено
Коваль О.В., Козак В.Ю., Костенко В.Г.	- відсутність єдиної методики тлумачення і розрахунку економічних показників: виручки, валового доходу, витрат, прибутку тощо; - громіздкість операцій та наявність великої кількості облікових реєстрів, що впливає на трудомісткість обліку і подовження строку облікової роботи; - не контрольованість витрат на деяких ділянках обліку. Це пов'язано з тим, що на віддалених ділянках обліку (поля, комори та інше) облікові функції виконують люди, які не мають спеціальних навичок; - несвоєчасність проведення інвентаризації пов'язано з тим, що частіше за все інвентаризацію проводять один раз у кінці року, коли на складах у фермерських господарствах найбільше продукції
Довбуш А.В.	- облік у даних господарствах обумовлений великою кількістю первинних документів. Якщо врахувати більшість з них є документами разового використання, то стає зрозумілим, що така методика організації обліку у фермерських господарствах є неприйнятною; - специфіка галузі і обсяги виробництва у фермерському

	господарстві обумовлюють необхідність прийняття максимально спрощеного варіанту побудови обліку. Ці вимоги певною мірою враховані в діючих документах, що регламентують організацію бухгалтерського обліку у фермерських господарствах. Проте, вони ще не набули широкого впровадження в обліковій практиці серед господарств фермерського типу.
Лук`янчикова О.А., Материнська О.А.	<ul style="list-style-type: none"> - проблема визначення суми витрат при майбутньому продажі, через негативну економічну ситуацію на ринку сільськогосподарської продукції; - потребує зміни книга обліку доходів і витрат, яка надто громіздка; - складна оцінка біологічних активів та сільськогосподарської продукції; - застарілі методичні рекомендації.

Джерело: [2, с. 225]

На практиці фермерські господарства орієнтуються при організації та веденні бухгалтерського обліку на рекомендації, розроблені для селянських (фермерських) господарств затверджених у 2001 році. Однак, на сьогодні вони суттєво застаріли. Серед фермерських господарств є суб'єкти малого бізнесу, так і великі та середні.

Варто зауважити, що суттєвий вплив на вибір форм обліку мають норми Податкового кодексу України, які визначають класифікацію суб'єктів підприємницької діяльності за групами платників спрощеної системи оподаткування, обліку та звітності.

Враховуючи вище викладене, варто відзначити думку науковців про те, що облік фермерських господарств не може вестися за єдиною формою, оскільки вони відрізняються за розміром земельних угідь, спеціалізацією, виробничими запасами та обсягами виробництва та реалізації, тому необхідно запровадити національні положення (стандарти), які б визначали особливості обліку для даних господарств залежно від їхніх особливостей [3, с. 196].

Враховуючи зміни як законодавства, так і напрями автоматизації обліку, науковці рекомендують наступні форми організації бухгалтерського обліку для застосування фермерськими господарствами: 1) проста; 2) спрощена скорочена; 3) спрощена повна; 4) автоматизована. Як видно, тут немає журнально-ордерної та меморіально-ордерної форм бухгалтерського обліку, які практично вичерпались в міру появи нових технічних можливостей та облікових інструментів [10, с. 49].

Варто відзначити думку про те, що завдання вибору найбільш прогресивних форм надзвичайно складне. Складність і водночас актуальність цього питання ще більше зросла у зв'язку з інтенсивним використанням на сьогоднішній день комп'ютерної техніки і впровадженням складної системи оподаткування [2, с. 222].

З вищесказаного випливає, що фермерські господарства мають доволі широкий вибір форм обліку. При цьому, суттєвий вплив визначають норми чинного бухгалтерського та податкового законодавства. Вважаємо за доречне на законодавчому рівні розробити практичні рекомендації щодо обрання форм бухгалтерського обліку фермерськими господарствами з врахуванням таких

критеріїв як: розмір (велике, середнє, мале, мікропідприємство), система оподаткування (загальна, спрощена), статус платника (платник податку з доходів фізичних осіб, платник єдиного податку), організаційно-правової форми (юридична особа, фізична особа).

Список використаної літератури

1. Лень В.С., Зоценко Д.В. Щодо вибору форми бухгалтерського обліку в фермерських господарствах. *Вісник Чернігівського державного технологічного університету. Серія: економічні науки*. 2014. №1. С. 237-246.
2. Нестеренко Ю.О. Організація обліку фермерських господарств. Наукові праці Кіровоградського національного технічного університету. *Економічні науки*. 2017. Вип. 31. С. 219-229.
3. Підопригора І.В., Харіна І.В., Кірюшкіна Ю.М. Особливості обліку та шляхи його вдосконалення у фермерських господарствах. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 34. С. 195-197.
4. Податковий кодекс України.
URL. <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#n256> (дата звернення 02.09.2020).
5. Подолянчук О.А. Облікова інформація та її якісні характеристики відповідно до облікових стандартів. *Економіка. Фінанси. Менеджмент: актуальні питання науки і практики*. 2018. №8. С. 79-90.
6. Подолянчук О.А. Вплив організаційно-економічних умов функціонування підприємств на систему оподаткування та обліку фермерських господарств. Матеріали Сімнадцятого Конгресу вчених економістів-аграрників та Міжнар. наук.-практ. конф. «Перспективні форми організації господарської діяльності на селі». 30 травня 2019 року. Київ Національний науковий центр «Інститут аграрної економіки», 2019. 404 с.
7. Подолянчук О.А., Коваль Н.І., Гудзенко Н.М. Облік в фермерських господарствах: навч. посіб. Київ: «Центр учбової літератури», 2019. 374 с.
8. Подолянчук О.А. Організація обліку суб'єктами малого підприємництва. *Ефективна економіка*. 2017. №4. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=5536> (дата звернення 31.08.2020).
9. Про фермерське господарство. Закон України від 19.06.2003 р. №973-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/973-15> (дата звернення 02.09.2020).
10. Садовська І.Б., Бабіч І.І., Нагірська К.Є. Організація обліку і оподаткування у фермерських господарствах в контексті професійного бухгалтерського судження. *Облік і фінанси*. 2019. №4 (86). С. 45-53.
11. Скорнякова Ю.Б., Монастирська Д.С. Особливості формування облікової системи на малих підприємствах. *Причорноморські економічні студії*. 2018. Вип. 32. С. 181-185.